

מה חידש המקרא על רקע תקופתו חגי משגב

מגידו – הברונזה הקדומה (האלף השלישי)

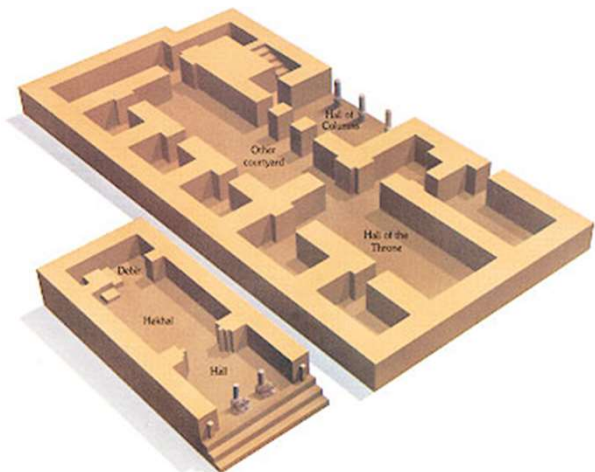
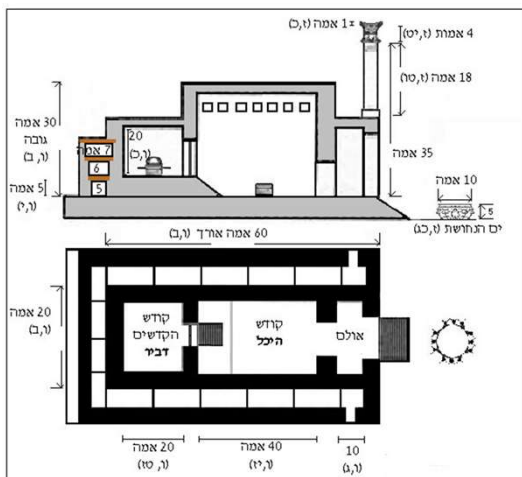

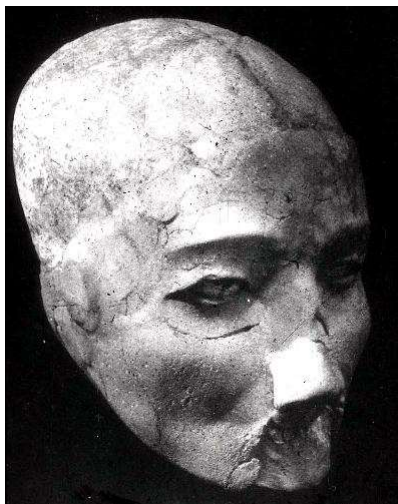
גזר, גבל: הברונזה התיכונה

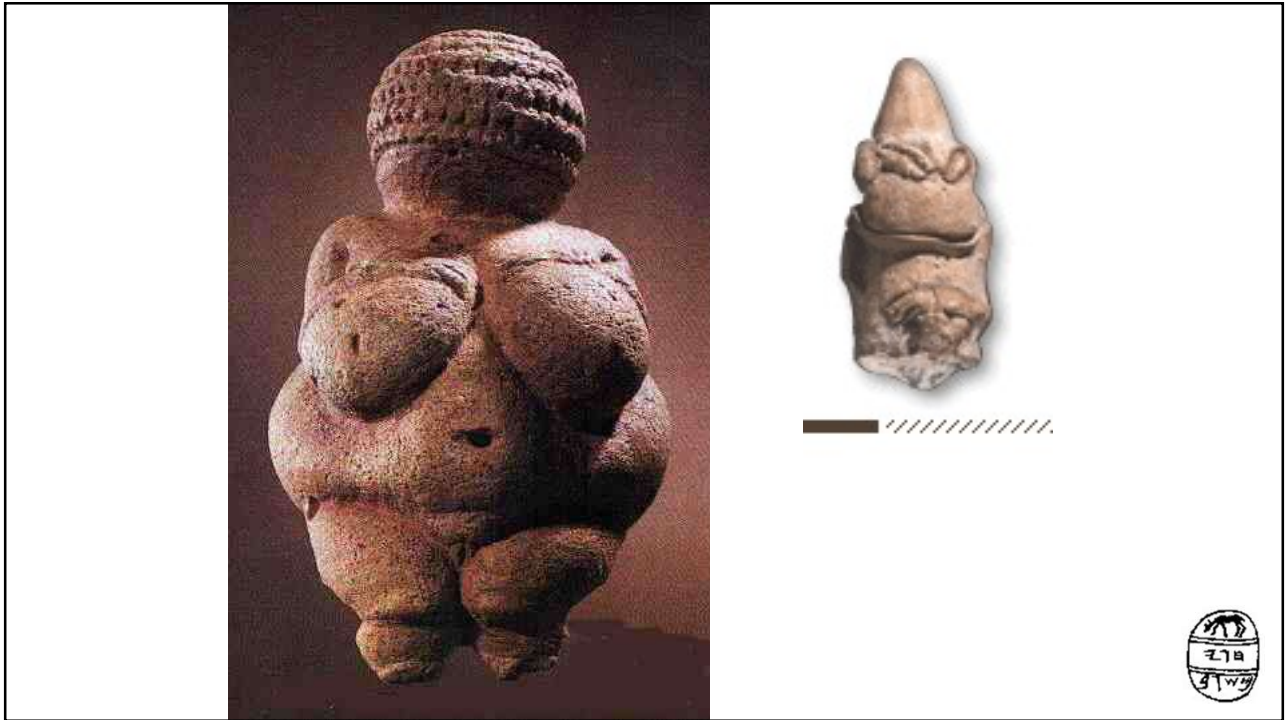
חצור – הברונזה המאוחרת

ירושלים, תל תעניא: ברזל וז

צלמיות כינור מטיין צרוף

ילוח שישי, שורות 4 - 8

הוֹדִיעַ הַעֲצָה אֲשֶׁר הִגָּה בְּלִבּוֹ
"דָם אֲבָלֵל, עֲצָמוֹת אֲצוֹר,
אֲעֲשֶׂה יִצוֹר, אָדָם יְהִי שְׁמוֹ,
אֲבָרָא יִצוֹר אָדָם,
לוֹ יוֹשֵׁת עָלָיו עֲמַל הָאֱלִים, וְהִמָּה לוֹ
יְנוּחוּ

ילוח שישי, שורות 29 - 34

קִנְגוּ, הוּא אֲשֶׁר חָרַחַר מְדוּן,
עוֹרֵר אֶת תְּאֻמַּת וַיֹּאסֵר מִלְחָמָה."
לְכַדוּהוּ וְהַחֲזִיקוּהוּ לְפָנַי אָאָה,
שְׁתוּ עָלָיו אֲשֶׁם, בְּתֵרוֹ וְרִידֵי דָמוֹ-
בְּדָמוֹ בָּרָא (אָאָה) אָדָם,
נָתַן (עָלָיו) עֲמַל הָאֱלִים- וְאֵת הָאֱלִים
שֶׁלַח.

ילוח רביעי, שורות 149-129

דָרַךְ הָאֲדוֹן עַל יָרֵךְ תְּאֻמַּת,
וַיִּבְאֵלְתוּ, אֲשֶׁר לֹא תִדַע רַחֵם, רוֹצֵץ
מַחָה,
בְּתֵר וְרִידֵי דָמָה,
וַיִּצְנֶה אֶת רוּחַ צְפוֹן כְּבִשׁוּרָה אוֹתוֹ
לְהוֹבִיל.
רָאוּ אֲבוֹתָיו שְׂמֵחוּ, צָהֲלוּ,
מְנַחֲוֹת, שְׁלֵמוֹנִים, הִמָּה שְׁלַחוּ אֵלָיו.
נָח הָאֲדוֹן, בְּגִוְיוֹתָה הַתְּבוּנָה,
שִׁסַּע אֶת הַפֶּגֶר לְמַעַן בְּרֹא נִפְלְאוֹת,
וַיִּפְלַחְנָה כְּצִדְפָּה לְשָׁנִים:
חֲצִיָּה כּוֹנֵן וַיִּקְרָה שְׁמַיִם,
נֹטָה וְרִיעָה, מִשְׁמֵר הַצִּיב,
לְבַל תִּגִּיר מִיָּמִיָּה- צָוָה עָלֵיהֶם.

ילוח ראשון, שורות 1 - 9

בַּעַת מַמְעַל לֹא נִקְרָאוּ שְׁמַיִם (בְּשֵׁם),
מִתַּחַת אֲדָמָה בְּשֵׁם לֹא נִזְכְּרָה,
רַק אֶפְסוֹ אֵב רֵאשִׁית מִזְרִיעַם,
וְהָאֵם תְּאֻמַּת יוֹלְדַת כְּלָהֶם-
מִיָּמִיָּהֶם נִבְלְלוּ יַחַדוֹ
סִבְרָה קִנְיָה לֹא נִרְאָה, גִּמְא לֹא נוֹדַע,
בַּעַת אֱלִים לֹא נוֹצְרוּ, גַּם אָחַד,
שְׁמֵם לֹא נִזְכַּר, גּוֹרְלָם לֹא נִחְרַץ-
(אֲז) נִבְרָאוּ הָאֱלִים בְּקִרְבָּם,

"ויקרא אז לשור אל אביהו
למלך אל בוראהו
יקרא אז לאשרה ובניה,
לאלה וקהל צאצאיה:
הן אין בית לבעל כמו לאלים..."

ותענה הגבירה אשרת-ים:
גדול אל בחכמה
שיבת זקנך לא תייסרך אותך
הן בעידונו יהיה המטר,
בעל ידון על זמן השלג.
ויתן קולו מבין העננים
שלח לארץ ברקיו:
בית ארזים יושלם לו,
בית לבנים יתמלא לו..."

(עלילות בעל וענת, אוגרית, המאה ה-15 לפנה"ס)

א וַיְהִי כִּי יָשַׁב הַמֶּלֶךְ בְּבֵיתוֹ וַיִּתְּנָה הַנִּיחַם לוֹ מִשְׁבִּיב מִכָּל אֲיִבָיו. ב וַיֹּאמֶר
הַמֶּלֶךְ אֵל נָתַן הַנְּבִיא רָאָה נָא אֲנֹכִי יוֹשֵׁב בְּבֵית אֲרָזִים וְאֲרוֹן הָאֱלֹהִים יֹשֵׁב
בְּתוֹךְ הַרְרִיעָה. ג וַיֹּאמֶר נָתַן אֵל הַמֶּלֶךְ כֹּל אֲשֶׁר בִּלְבָבְךָ לֵךְ עֲשֵׂה כִּי יִתְּנָה
עִמָּךְ. ד וַיְהִי בַלְיָלָה הַהוּא וַיְהִי דָבָר יִתְּנָה אֵל נָתַן לְאֹמֶר. ה לֵךְ
וְאִמְרָתְךָ אֵל עֲבָדֵי אֵל דָּוִד כֹּה אָמַר יִתְּנָה הַאֲתָה תִּבְנֶנָּה לִּי בַיִת לְשִׁבְתִּי. ו כִּי
לֹא יִשְׁבְּתִי בְּבֵית לְמִיּוֹם הַעֲלֵתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה
וְאֶהְיֶה מִתְּהַלֵּךְ בְּאֶהֱל וּבְמִשְׁכְּנוֹ. ז כָּל אֲשֶׁר הִתְּהַלַּקְתִּי בְּכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
הַדָּבָר דַּבְּרָתִי אֶת אֲחַד שְׁבֻטֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר צִוִּיתִי לְרַעוֹת אֶת עַמִּי אֶת
יִשְׂרָאֵל לְאֹמֶר לָמָּה לֹא בְּנִיתֶם לִי בַיִת אֲרָזִים.

א. [נל] אָגְלָל, מלך כל הארצות — את המצבה של אֲרֻנָּה, גיבור החיל,¹⁰ מלך אֲרָ, מלך שומר ואבד, — (אשר) האבן שלה אבן שחם היא — (אנוכי) אֲרֻנָּה, גיבור התליל, [מלך] אֲנָר. מלך ש[ומנר] (ו) אבד — כאשר את מקדש (האל) נָגְרָה, אדוּגָי, בניתי (ו) את ארבו(ח) קָגָו, ¹¹ במצותו הנאמנה של אֲתָ, לַיָּדוּר הש[נ]בתין — [לו] הקדשתי.¹² בעת ההיא — משולחנר¹³ של א[גלל], [אדוּגָי, [עבור המצבה של אֲרֻנָּה מנחה חרדשה — 90 כור¹⁴ שעורים/דגן, ¹⁵ 30 כבשים (ו) 30 טילה (=) קב¹⁶] חמאה כ"קורבן תמיד" קבעתי עבודה (עבור המצבה).¹⁶

ב. בעת אשר (האילים) אָן וְאָגְלָל את מלכות אֲרָ ל(אל) נָגְרָה, נחנה, בעת ההיא באֲרֻנָּה, הבן, ילוד (רחמה) של (האלה) נָגְסָן,¹⁷ יליד ביתו¹⁸ האהוב, על-פי צדקי¹⁹ ואמרו²⁰ (נָגְרָה) בחנר (בו) ואת מלכות[ו] אֲרָ העניק לר[.]

א. יבעת שאָנָם הרם והנישא, מלך האָנָנָה, (ו) אָגְלָל, ארון השמיים והארץ, גוזר גורלות הארץ, למְרַדָּן. בנו הכבוד של אָגָ, את האלילות¹² על האנושות כולה לגורל הפילו לו (ו) ינישאוהו בין האָגָ, את כבל — כשמה הרם והנישא קראו (ו) יעשוהו כבירה בקרב ארבע כנפות הארץ, (ו) יכוננו לו בקרבה קלכות נצח, אשר יסודותיה כמו השמיים והארץ תמיד יעמדו —

ב. בעת ההיא את תְּשַׁבֵּה, הנסיך החסיד, ירא האלים, אותי — למען הופע מישרים בארץ, למען אָפְדוּ רשעים (ים) ופועל(ו) און, לכל יעשוך התקיף את החלש,¹³ למען הופע כשמש¹⁴ על שחורי הראש¹⁵ ואת הארץ להאיר — אָנָם וְאָגְלָל, כדי להיטיב את בריאות האנשים,¹⁶ בשמי קראו.

ג. אנוכי תְּשַׁבֵּה,¹⁷ הרועה, בחירו של¹⁸ אָגְלָל, המשפיע שפע ורוב, המספק במלואו כל הנחור¹⁹ עבור נָפְר, טבור השמיים והארץ,²⁰ המזין החסיד של אָקָר;

כ. המשיבין את שאון קמי(ו),⁴¹ המלך, אשר גרם לפולחני אשתו לזרוח/להאיר באָמְטָמָט שבנינה:

כז. החסיד, המעמיק להחפלה לאלים הגדולים, וזו ונכר לִסְמֵל־אֵל, היורש החזק של סוֹמְפָלָט, זרע המלכות הנצחית, המלך החזק, שקשה של בכל, הפורש את אור(ו) על ארצ(ות) שומר ואבד, המלך המכניע למשמעתו את כל ארבע כנפות הארץ, חביבה של אשתו — אנוכי!

כח. בעת שהאל מְרַדָּן הפקידני להנחת במעגלי צדק את עם הארץ (ו) ללמד(ם) דרך ארץ — אמת ומישרים כפי (עם) הארץ שמתו.⁴² (ו) את בריאות עמ(ו) הטב ויטבתי,⁴³

כט. בעת ההיא (את המשפטים האלה שמתו לפני(ם):

המנון בשבח המלך (בתיים 2, 5, 7-1)

בית 2 (ש' 10-1)
העריצו את המלך ני־מאע־י־ע,²¹ החי לעד, בקרבכם, רבקי²² בחוד מעלתו בלבכותיכם, השליטו את יראתו יום־יום, שבתו בכל עת.²³ סיא²⁴ אשר בלבבות הוא, עיניו חופשות כל בטן, רע, שבהנהגתו חיים, הוא, לחוסה בצלו יהיה רכשו רב, רע, שרואים באמצעות קרניו, הוא, מאיר הוא את שתי הארצות (כלומר את מצרים) יותר מגלגל החמה.

בית 3 (ש' 12-1)
חָמוּ שורף מלהבת אש,²⁵ חתקתו בוערת מאש,²⁶ הוא מוריִיק (את הארמה) יותר מפועפי הגרול,²⁷ הוא ממלא את שתי הארצות בעץ חיים (או: בכוח חיים),²⁸ הוא מקרר אפיים כשהוא רחוק מכעס,²⁹ כשהוא שָלוֹ, נושמים אוויר.

הוא זן את בני פמלייתו,
הוא מכלכל את הנאמן,³⁰
חביבו ישבע לחם,³¹
ויריבו יידע מחסור,
תומך המלך יהיה למבורך³² ...

בית 4 (ש' 9-1)³⁴
הבאו שלו נלחמים למענו,
האלימות (שלו) מביאה ליראה מפניו,
...
מכוננת על הערצת יופיו (או: שלמותו).
הוא מגלה את טבעו,³⁵
... לאהוב... לבו (?)
חיים הוא למעריך אותו,³⁶
אויביו ייכנעו,³⁷
גופותיהם תושלכנה לנהר.³⁸

בית 5 (ש' 14-1)
המלך הוא משכיר שבר, דברו — שפע,³⁹

הוא זן את בני פמלייתו,
הוא מכלכל את הנאמן,³⁰
חביבו ישבע לחם,³¹
ויריבו יידע מחסור,
תומך המלך יהיה למבורך³² ...

בית 6 (ש' 12-1)
הי־לחמו למען שמו, כבדו את שבועתו,⁴¹
הימנעו ממעשה עוול (או: מרד),⁴²
אהוב המלך יהיה למבורך,⁴³
אין קבר למורד נגד הוד מעלתו,⁴⁴

א וַיְהִי כַּאֲשֶׁר זָקַן שְׁמוּאֵל וַיִּשָּׂם אֶת בְּנָיו שְׁפֹטִים לְיִשְׂרָאֵל. **ב** וַיְהִי שָׁם בְּנוֹ הַבְּכוֹר יוֹאֵל וְשֵׁם מִשְׁנֵהוּ אַבְיָה שְׁפֹטִים בְּבֵאֵר שִׁבְעָה. **ג** וְלֹא הִלְכוּ בְנָיו בְּדַרְכוֹ [בְּדַרְכָּיו] וַיִּטּוּ אַחֲרֵי הַבָּצֵעַ וַיִּקְחוּ שַׁחַד וַיִּטּוּ מִשֹּׁפֵט.

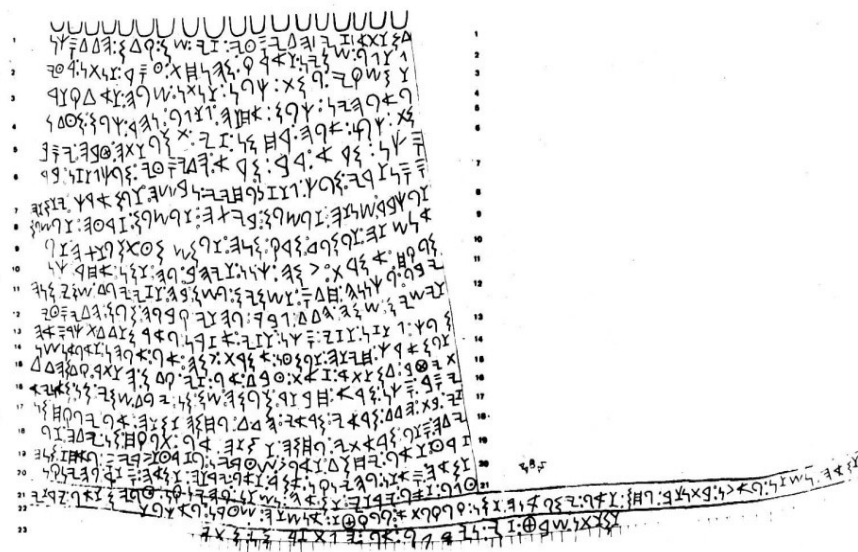
ד וַיִּתְקַבְּצוּ כָל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּבֹאוּ אֶל שְׁמוּאֵל הַרְמֵתָה. **ה** וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הִנֵּה אַתָּה זֹקֵן וּבְנֶיךָ לֹא הִלְכוּ בְּדַרְכֶיךָ עֲתָה שִׁימָה לָנוּ מֶלֶךְ לְשֹׁפְטֵנוּ כְּכָל הַגּוֹיִם. **ו** וַיִּרַע הַדָּבָר בְּעֵינָיו שְׁמוּאֵל כַּאֲשֶׁר אָמְרוּ תִּגַּה לָנוּ מֶלֶךְ לְשֹׁפְטֵנוּ וַיִּתְפַּלֵּל שְׁמוּאֵל אֶל יְהוָה.

ז וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל שְׁמוּאֵל שְׁמַע בְּקוֹל הָעָם לְכָל אֲשֶׁר יֹאמְרוּ אֵלֶיךָ כִּי לֹא אֶתְּךָ מֵאַסּוּ כִּי אֶתִּי מֵאַסּוּ מִמֶּלֶךְ עָלֵיהֶם. **ח** כְּכָל הַמַּעֲשִׂים אֲשֶׁר עָשׂוּ מִיּוֹם הָעֲלִיתִי אֹתָם מִמִּצְרָיִם וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה וַיַּעֲזְבוּנִי וַיַּעֲבְדוּ אֱלֹהִים אַחֲרָיִם כִּי הִמָּה עֲשִׂים גַּם לְךָ. **ט** וְעַתָּה שְׁמַע בְּקוֹלִם אֵדָּ כִּי הֵעֵד תַּעֲיִד בְּהֵם וְהִגַּדְתָּ לָהֶם מִשֹּׁפֵט הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר יִמְלֹךְ עָלֵיהֶם.

ABOU-ASSAF, A. ET AL. LA STATUE DE TELL FEKHERIYE, PARIS;:1982, PL.I ASS 3394.A

ABOU-ASSAF, A. ET AL. LA STATUE DE TELL
FEKHERIYE, PARIS;:1982, P. 123 ASS 3394.A

דמותא זי הדיסעי זי שם קדם הדדסכן
גוגל שמין וארק ומהנחת עסר ונתן רעי
ומשקי למת כלן ונתן שלה ואדקור
לאלהין כלמ אחוה גוגל נהר כלם מעדן
מת כלן אלה רחמן זי תצלותה טבה יסב
סכן מרא רב מרא הדיסעי מלך גוזן בר
ססנורי מלך גוזן לחיי בבשה ולמארך יומוה
ולכבר שנוה ולשלם ביתה ולשלם זרעה ולשלם
אנשוה ולמלד מרק מנה ולמשמע תצלותה ול
מלקח אמרת פמה כננ ויהב לה ומן אחר כן
יבל לכננה חדש ושמימ לשם בה וזי ילד שמי מנה
וישימ שמה הדד גבר להוי קבלה צלם הדיסעי
מלך גוזן וזי סכן וזי אזרן לארם ורדת כרסאה
ולמארך חיוה ולמען אמרת פמה אל אלהן ואל אנשן
תיטב דמותא זאת עבד אל זי קדם הותר קדם הדד
יסב סכן מרא חבור צלמה שם מן ילד שמי מן מאניא
זי בת הדד מראי מראי הדד לחמה ומוה אל ילקח מן
ידה סול מראתי לחמה ומוה אל תלקח מן ידה ול
זרע ואל יחצד ואלף שערין לזרע ופריס לאחז מנה
ומאה שאון להינקן אמר ואל ירוה ומאה סור להינקן
עגל ואל ירוי ומאה נשון להינקן עלים ואל ירוי
ומאה נשון לאפן בתנור לחם ואל ימלאנה ומן קלקלתא ללקטו אנשוה שערן לאכלו
ומותן שבט זי נירגל אל יגתזר מן מתה

חוזה אסרחדון-

:1-12

העדות אשר אסרחדון, מלך הכל, מלך אשור ... כרת אתכם בתוקף ... אתכם, בניכם, בני בניכם, אשר יקומו אחרי הברית (הזאת) בימים הבאים, ממזרח שמש עד מערבה, ככל אשר יעשה אסרחדון, מלך אשור, אדנות מלכות עליכם ... אשר עליו כרת את הברית אתכם

:108-122

אם תשמעו ותכסו דבר לא טוב ולא יפה (ביחס) לאשורבניפל ... דברים לא טובים ולא ישרים ... מפי נביא איש רוח או מפי שואל דבר אלוהים ... אם לא תלכו ותגידו זאת לאשורבניפל...

:214-218

:385-396

כאשר נצבים אתם במקום השבועה הזאת, ונשבעים בדבר (בביטוי) שפתים, אם לא תשבעו בכל לבבכם, לבניכם אשר יקמו אחרי הברית לא תלמדון. ... לאחרית הימים ולימים הבאים, אשור הוא אלוהיכם, אשורבניפל, בן המלך, יורש העצר, אדונכם, בניכם ובני בניכם יראו אותו

הקללות

:414-415

אשור, מלך האלים, פוקד הפקודות, יפקוד אתכם לרעה ולא טובה

:418

אנו, מלך האלים, ימטיר על כל בתיכם מחלה, עמל ... נדודי שינה, אנוחות ובריאות לא טובה

:419-420

סיך... ילבישכם בצרעת ויאסור כניסתכם לפני אלים ומלך. שוט בערבה כערוד וכצבי

:422-424

שמש, אור שמים וארץ, לא יתן לכם משפט אמת ומישרים. יקח מכם מראה עיניים. בחשכה התהלכו

:428-430

גה, הבהיר בכוכבים, ישכיב נשותיכם לעיניכם בחיק אויביכם. בניכם לא ישלטו בבתים. אויב זר יחלק רכושכם

:440-445

אדד, שומר התעלות של שמים וארץ ימעט שדותיכם... בשטפון חזק (ישטוף) ארצכם. **ארבה הממעיט (יבול) תבואתכם** (יאכל). קול ריחיים ותנור בבתים לא יהיה, שעורה לטחינה תיעלם מקרבכם

:449-450

אכלו בשר בניכם ברעבוונכם. ברעב ובמחסור יאכל אדם בשר רעהו –

:461-462

גולה, הרופא הגדול, ישים בקרבכם מחלה ואנחה, מכה אנושה בגופכם

:472-475

האלים הגדולים של שמים וארץ, יושבי העולם, כל אשר שמותיכם **נקובים בספר הזה**, יכו אתכם, יביטו בכם (בזעם), יארוכם בחרי אף במארה נמרצת

